

Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό / εμψυχωτή

Τα ψηφιακά παιχνίδια σχετικά με τη Χάρτα του Ρήγα δημιουργήθηκαν από το ΓΑΚ-ΙΑΜ-Αρχείο Χαρτογραφικής Κληρονομιάς στα πλαίσια της συνεργασίας του με το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, με σκοπό την ανάδειξη της Χάρτας, μέσω του εκπαιδευτικού προγράμματος “Ένας χάρτης, ένα νόμισμα, μια ιστορία για την Ελευθερία” για μαθητές Ε΄ - Στ΄ Δημοτικού, την εκπαιδευτική περίοδο 2021-2022. Το πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της Έκθεσης του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης “Για μια φλόγα που καίει. Αρχαιότητες και Μνήμη, Θεσσαλονίκη – Μακεδονία [1821-2021]”, με την ευκαιρία τον εορτασμό για τα 200 χρόνια από το ξέσπασμα του Αγώνα για την εθνική ανεξαρτησία.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα περιελάμβανε στη διά ζώσης εφαρμογή του μία σειρά εκπαιδευτικών παιχνιδιών, μεταξύ των οποίων φύλλα εργασίας και ένα επιτραπέζιο παιχνίδι που σχεδιάστηκαν ειδικά για το πρόγραμμα αυτό. Οι ειδικές συνθήκες που προέκυψαν λόγω της πανδημίας του Covid19 και των συνεπαγόμενων μέτρων προστασίας, αλλά και το ενδιαφέρον εκ μέρους της εκπαιδευτικής κοινότητας για σχετικές δράσεις, οδήγησαν στην προσαρμογή επιλεγμένων φύλλων εργασίας σε ψηφιακή μορφή, ώστε να παραμείνουν διαθέσιμα στην εκπαιδευτική κοινότητα κατά τη διάρκεια αλλά και μετά το πέρας της Έκθεσης στο Μουσείο. Συνακόλουθη ήταν και η δημιουργία συνοδευτικού υλικού για μια σύντομη γνωριμία με την Εποχή, τον Ρήγα και τη Χάρτα, αλλά και οδηγιών προς τον εκπαιδευτικό ή τον εμψυχωτή που θα κληθεί να εφαρμόσει τα παιχνίδια με τους μαθητές.

Τα φύλλα εργασίας, όπως θα τα δείτε να προσφέρονται στην κεντρική σελίδα, ακολουθούν μία λογική εμβάθυνσης, από την προετοιμασία μιας Έκθεσης μέχρι τη γνωριμία με τα εκθέματα, τα τεκμήρια και τις ιστορίες που μας διηγούνται. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στα αρχαία νομίσματα που απεικονίζονται στη Χάρτα, λόγω της θεματικής συνάφειας με την Έκθεση, αλλά και εξαιτίας της πολλαπλής συμβολικής λειτουργίας των νομισμάτων. Είναι καλό να ακολουθείται η προτεινόμενη σειρά, αλλά ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει ανάλογα με την ηλικία των μαθητών, το γνωστικό επίπεδο ή τα ειδικά ενδιαφέροντα της τάξης. Σε κάθε περίπτωση, μπορείτε να ζητήσετε τη συνδρομή μας οποιαδήποτε στιγμή, για οποιοδήποτε τεχνικό θέμα ή σκέψη, σχόλιο ή ερώτημα για το περιεχόμενο:

ΓΑΚ-ΙΑΜ-Αρχείο Χαρτογραφικής Κληρονομιάς

Δημ. Πολιορκητού 37, 54633, Θεσσαλονίκη | 2310243120 | info@maplibrary.gr | www.maplibrary.gr

Ομάδα εργασίας

ΓΑΚ-ΙΑΜ-ΑΧΑΚ: Μαρία Παζαρή, Σοφία Παυλίδου, Ελπίδα Δανιήλ

ΑΜΘ: Κατερίνα Μπεχτοσή, Μελίνα Χατζή, Αγγελική Μονέδα

Σκίτσα Ρήγα: φιλική προσφορά Σάκης Γεωργιάδης / GRAPHICSTORE

©ΓΑΚ-ΙΑΜ-Αρχείο Χαρτογραφικής Κληρονομιάς, 2022

Τα φύλλα εργασίας και οι οδηγίες για τον εκπαιδευτικό βασίζονται στις σημειώσεις που συνοδεύουν το εκπαιδευτικό / ενημερωτικό πακέτο *Ρήγα Βελεστινλή, Χάρτα της Ελλάδος. Η Εποχή, ο Χάρτης, η Επανάσταση*, ΓΑΚ-ΑΧΑΚ, ISBN 978-960-87325-3-7. Εικόνες Χάρτας: Ρήγα Βελεστινλή, Χάρτα της Ελλάδος, Βιέννη, 1796-97, Συλλογή Χαρακτικών, Κ.Υ. Γενικών Αρχείων του Κράτους, GRGSA-CSA_PCENGRA-VI.01.IT000475 | Επεξεργασία: Αρχείο Χαρτογραφικής Κληρονομιάς, 2021, καθώς και στο έργο που παράχθηκε για τη συμβολή του ΑΧΑΚ στον Πανελλήνιο Χαρτογραφικό Διαγωνισμό *Hack the Map: Χάρτα του Ρήγα, 2020-21*, Ίδρυμα Ωνάση, <https://classroom.onassis.org/>. Τα κείμενα αναθωρήθηκαν, εμπλουτίστηκαν και προστέθηκαν νέα φύλλα εργασίας, για το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα “Ένας χάρτης, ένα νόμισμα, μια ιστορία για την Ελευθερία”, στο πλαίσιο της συνεργασίας ΑΧΑΚ-ΑΜΘ, 2021. Επιτρέπεται η χρήση για εκπαιδευτικούς και ενημερωτικούς, μη κερδοσκοπικούς σκοπούς, με αναφορά της πηγής. Απαγορεύεται η συνολική ή τμηματική αναπαραγωγή και αναδημοσίευση για οποιοδήποτε λόγο ή εμπορική εκμετάλλευση, χωρίς άδεια από τον δημιουργό.

Φύλλο εργασίας 1: Στήνω την Έκθεση

Σκοπός του παιχνιδιού: Να αντιληφθούν οι μαθητές ότι στα Μουσεία και τις εκθέσεις συνυπάρχουν διαφορετικών τύπων τεκμήρια (αντικείμενα, νομίσματα, γλυπτά, χάρτες κ.ά. έντυπο υλικό). Να αντιληφθούν ότι καθένα από αυτά μας δίνει σημαντικές πληροφορίες για τον δημιουργό του και την εποχή ή μας διηγείται μία ιστορία, ειδικά όταν συνδυάσουμε τεκμήρια από διάφορες πηγές. Να γίνει μία πρώτη γνωριμία με την προσωπικότητα του Ρήγα και το έργο του. Να διερευνηθεί η επιβίωση της κλασικής παράδοσης, το ενδιαφέρον του Διαφωτισμού για τα τεκμήρια που αναβιώνουν τον κόσμο της ελληνορωμαϊκής αρχαιότητας (νομίσματα, γλυπτά κλπ) και τα αρχαιογνωστικά έργα (χάρτες, νομισματικές εκδόσεις, αποτυπώσεις αρχαιολογικών ερυημάτων). Να γίνει αντιληπτό το ενδιαφέρον των ελλήνων λογίων της εποχής για την αρχαιότητα, ως μέσο αυτοσυνειδησίας του Γένους, αλλά και ως πρότυπο για μία μελλοντική αλλαγή και αναβίωση του ελεύθερου τρόπου ζωής σε κάθε επίπεδο, προσωπικό και συλλογικό.

Υλικό: Δίνονται τέσσερα είδη τεκμηρίων σε τμήματα ή ολόκληρα: τα 12 φύλλα της Χάρτας του Ρήγα Βελεστινλή, αρχαία νομίσματα σαν αυτά που απεικονίζονται στη Χάρτα, η προσωπογραφία του Μ. Αλέξανδρου που έφτιαξε ο Ρήγας, μία προτομή του Μ. Αλέξανδρου από τις συλλογές του ΑΜΘ και το πορτραίτο του Ρήγα από τον Διονύσιο Τσόκο (1862, συλλογή Εθνικού Ιστορικού Μουσείου), καθώς και οι αντίστοιχοι φάκελοι.

Παιχνίδι: Οι μαθητές πρέπει να αναγνωρίσουν το είδος του τεκμηρίου που εμφανίζεται κάθε φορά στην οθόνη και να το σύρουν στον αντίστοιχο φάκελο. Όταν τελειώσουν τα τεκμήρια, τσεκάρτε το μπλε κουμπάκι κάτω δεξιά για να φανεί το αποτέλεσμα.

Συζήτηση: Τι είναι ένα Μουσείο; Τι μπορώ να δω στις συλλογές και τις εκθέσεις του; Ποιός ήταν ο Ρήγας; Γιατί τον γοήτευε τόσο πολύ η αρχαιότητα γενικά και ειδικά η προσωπικότητα του Αλέξανδρου; Ποιά είναι εκείνα τα χαρακτηριστικά του Αλέξανδρου που προσφέρουν έμπνευση και γίνονται παράδειγμα για τους μελλοντικούς επαναστάτες;

Μπορείτε να δείτε ολόκληρες τις σχετικές εικόνες εδώ:

Φύλλο εργασίας 2: Η Χάρτα

Η Χάρτα της Ελλάδος αποτελείται από 12 φύλλα, διαστάσεων περίπου 50X70 εκ. το καθένα, που όταν συνδυαστούν δημιουργούν έναν ενιαίο χάρτη διαστάσεων 2X2 μ. Έτσι, η Χάρτα μπορεί να παραμείνει με λυτά φύλλα ή να δεθεί σε βιβλίο, οπότε προσφέρεται για ενδελεχή μελέτη, ή να συναρμολογηθεί, οπότε προσφέρεται για ανάρτηση. Οι μεγάλες αυτές διαστάσεις του χάρτη, εκτός από την ελκυστική πρώτη εντύπωση που δημιουργούν στον αναγνώστη, προσφέρουν επίσης τη δυνατότητα στον δημιουργό του να προσθέσει πολλά στοιχεία του περιεχομένου, διατηρώντας τα ευανάγνωστα.

Σκοπός: Να αντιληφθούν τα παιδιά πως ένας χάρτης μπορεί να αποτελείται από περισσότερα φύλλα ή τμήματα.

Δίνεται: Ψηφιακό παζλ των δώδεκα ενωμένων φύλλων της Χάρτας. Πατήστε Start στην οθόνη που ανοίγει από το λινκ. Θα δείτε τα κομμάτια του παζλ, τα οποία πρέπει να σύρετε στη σωστή τους θέση.

Παιχνίδι: Οι μαθητές καλούνται να λύσουν το παζλ και να συναρμολογήσουν τη Χάρτα.

Συζήτηση: Αναφέρουμε στους μαθητές την περιγραφή της Χάρτας.

Γραμμή εργαλείων στο παζλ:

 ARRANGE	 PREVIEW	 SHADOW	 BORDERS	 FULL SCREEN	 RESTART	 SOLVE
Απελευθερώνει τον χώρο σύνθεσης	Ανοίγει μια προεπισκόπηση της εικόνας	Εμφανίζει στο φόντο την εικόνα	Επισημαίνει τα κομμάτια του πλαισίου	Πλήρης οθόνη	Επανεκκίνηση του παζλ	Λύση του παζλ

Φύλλο εργασίας 3: Ο τίτλος

Ο εμβληματικός τίτλος της Χάρτας στο φύλλο 4 πλασιώνεται από μία σειρά συμβολικών παραστάσεων που αντλούνται από την κλασική ελληνορωμαϊκή γραμματεία και αναφέρονται στον βίο των ελεύθερων πολιτών, την κινητικότητα και τη νεωτερικότητα. Πρόκειται για την εμβληματική γυναικεία μορφή του τίτλου (Ελληνική Πολιτεία / Ελευθερία / Επιστήμη...), η οποία περιβάλλεται από τα σύμβολα των Επιστημών, των Γραμμάτων, των Τεχνών και του Εμπορίου (βιβλία, γραφίδα, κηρύκειο), τον Ηρακλή να συγκρούεται με την Αμαζόνα (σύγκρουση ενός ήρωα που είναι ταγμένος στην Αρετή με την πάνοπλη, πολεμικά ανώτερη ασιάτισσα Αμαζόνα), τον μύθο του Δευκαλίωνα και της Πύρρας (η αναγέννηση μετά από μία καταστροφή), την Αργώ, τον Κολοσσό της Ρόδου, σκηνές από τους Αγώνες και την Αγορά (το εμπόριο, οι τέχνες, η ναυτοσύνη, οι δημοκρατικές διαδικασίες).

Σκοπός: Να παρατηρήσουν οι μαθητές τις συμβολικές παραστάσεις του τίτλου και να προσπαθήσουν να αναγνωρίσουν κάποιες.

Δίνεται: Ψηφιακό παζλ του τίτλου της Χάρτας. Πατήστε Start στην οθόνη που ανοίγει από το λινκ. Θα δείτε τα κομμάτια του παζλ, τα οποία πρέπει να σύρετε στη σωστή τους θέση.

Παχνίδι: Οι μαθητές καλούνται να λύσουν το παζλ και να συναρμολογήσουν την εικόνα του Τίτλου.

Συζήτηση: Παρατηρούμε τις παραστάσεις στην ενιαία εικόνα. Τι αναγνωρίζουμε; Τι ξέρουμε για τους μύθους που περιγράφουν; Πώς μπορεί οι ιστορίες που περιγράφουν να δημιουργήσουν την επιθυμία για ελευθερία στους μελλοντικούς επαναστάτες;

Φύλλο εργασίας 4: Το Υπόμνημα

Στην Χάρτα σημειώνεται ένα οικιστικό δίκτυο με πάνω από 4.700 σημεία (πόλεις, χωριά, κάστρα κλπ.). Πολλές από τις πόλεις που αναφέρονται είναι γνωστές στην αρχαιότητα αλλά δεν υπάρχουν στην εποχή του Ρήγα. Στο υπόμνημα του χάρτη επεξηγούνται τα σύμβολα που χρησιμοποιούνται στη Χάρτα για τη διαβάθμιση των οικισμών (*Πόλη με τείχη, Πόλη που είχε στην αρχαιότητα τείχη, Κάστρο, Πόλη χωρίς τείχη, Χώρα και Χωριό*).

Σκοπός: Να ανακαλέσουν οι μαθητές βασικές χαρτογραφικές έννοιες από τα μαθήματα της Γεωγραφίας (υπόμνημα, σύμβολα, διαβάθμιση συμβόλων). Να παρατηρήσουν τον χάρτη και να εντοπίσουν σε συνδυασμό με το υπόμνημα τα είδη των συμβόλων που χρησιμοποιούνται.

Δίνεται: Τμήμα της Χάρτας με την ανατολική Κρήτη, το υπόμνημα του χάρτη και επτά τοπωνύμια που υπάρχουν πάνω στο απόσπασμα..

Παχνίδι: Οι μαθητές πρέπει να εντοπίσουν τα τοπωνύμια πάνω στον χάρτη, να αναγνωρίσουν το σύμβολο με τη βοήθεια του υπομνήματος και να το επιλέξουν από τον αναδιπλούμενο κατάλογο δίπλα σε κάθε τοπωνύμιο. Για να εμφανιστεί το σωστό αποτέλεσμα πρέπει να πατήσετε Finish.

Συζήτηση: Πώς μας δίνει ο χάρτης τόσες πολλές πληροφορίες; Τι είδη συμβόλων έχουμε πάνω σε ένα χάρτη; (σημειακά, γραμμικά, επιφανειακά, το χρώμα, το είδος και μέγεθος των γραμμών κλπ).

Λύση: Κάνδια Μητιώ=Πόλη με τείχη, Σπίνα λόγγα=Κάστρο, Λεβήνος=Χώρα, Ίναθος=Πόλη χωρίς τείχη, Κνωσσός=Πόλη με τείχη στην αρχαιότητα, Κύντινος=Πόλη χωρίς τείχη, Κανδών=Χωριό, Πραισός=Πόλη με τείχη στην αρχαιότητα.

Φύλλο εργασίας 5: Τα τοπωνύμια

Ο Ρήγας συχνά δίνει πολλαπλές ονομασίες για τους οικισμούς, τα όρη ή τα ποτάμια κλπ. Πρόκειται για τη σύγχρονη ονομασία και για το αντίστοιχο αρχαίο ή μεσαιωνικό όνομα, όπου είναι δυνατόν να αντλήσει πληροφορίες από τη σχετική γραμματεία (πχ τους χάρτες που χρησιμοποιεί σαν πρότυπα, τη *Γεωγραφία* του Μελετίου κ.ά.). Έτσι, κάνει ένα σύντομο μάθημα Ιστορίας για κάθε σημείο πάνω στη Χάρτα και επισημαίνει τη διαχρονικότητα του πολιτισμού

και της ανθρώπινης δραστηριότητας στις περιοχές αυτές, από την αρχαιότητα μέχρι τη σύγχρονη του εποχή.

Σκοπός: Να εξοικειωθούν οι μαθητές με το περιβάλλον του παλαιού χάρτη. Να ανακαλέσουν τα είδη των χαρτών και τις πληροφορίες που μπορεί να δίνει ένας χάρτης. Να διαβάσουν τον παλιό χάρτη και να αναγνωρίσουν τα τοπωνύμια. Να αναπτύξουν βασικές ικανότητες χαρτογραφικού εγγραμματισμού. Να αντιληφθούν την έννοια της διαχρονικότητας.

Δίνεται: Τμήμα της Χάρτας με την περιοχή δυτικά της Θεσσαλονίκης και επτά τοπωνύμια.

Παιχνίδι: Οι μαθητές πρέπει να εντοπίσουν στο απόσπασμα της Χάρτας τα τοπωνύμια που δίνονται και να γράψουν δίπλα στο καθένα, με ΚΕΦΑΛΑΙΑ χωρίς τόνους γράμματα τη δεύτερη ονομασία που υπάρχει στη Χάρτα.

Συζήτηση: Τι είδους χάρτης είναι η Χάρτα (ιστορικός / αρχαιογνωστικός); Τι μας λέει για μία πόλη το γεγονός ότι είχε διαφορετικές ονομασίες στη διάρκεια της ιστορίας της;

Φύλλο εργασίας 6: Παλιός και νέος χάρτης

Η Επιστήμη και η Τεχνολογία των χαρτών εξελίσσονται συνεχώς. Από την εποχή που κατασκευάστηκε η Χάρτα μέχρι σήμερα, οι δυνατότητες της απεικόνισης και η πρόσβαση στη γεωγραφική πληροφορία έχουν αλλάξει πολύ, προς το καλύτερο. Οι διαφορές στην ακρίβεια της τοπογραφικής αποτύπωσης οφείλονται στην εξέλιξη της επιστήμης της Χαρτογραφίας και της τεχνολογίας κατασκευής του χάρτη, την εξέλιξη των οργάνων αποτύπωσης, στο διαφορετικό προβολικό υπόβαθρο (αν υπάρχει) και στην εν γένει ακρίβεια των μετρήσεων και τον σκοπό για τον οποίο κατασκευάζεται ο χάρτης. Η Χάρτα δεν έχει γεωμετρική ακρίβεια ως προϊόν της λόγιας χαρτογραφίας, αλλά προσφέρει περισσότερες πληροφορίες αρχαιογνωστικού χαρακτήρα. Τυχόν διαφορές και παραλείψεις της Χάρτας σε σχέση με τον σύγχρονο χάρτη, μπορεί να οφείλονται στα παλαιότερα χαρτογραφικά πρότυπα, στην ίδρυση νέων οικισμών ή στη διαφορά της κλίμακας. Παρόλα αυτά, οι παλαιοί χάρτες διατηρούνται στα αρχεία χαρτών, όχι μόνο ως τμήμα της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, αλλά και επειδή συνεχίζουν να μας προσφέρουν πολύτιμες πληροφορίες.

Σκοπός: Να αντιληφθούν οι μαθητές την εξέλιξη της Τεχνολογίας και των Επιστημών, αλλά και την ανάγκη της διατήρησης των τεκμηρίων που συνιστούν την πολιτιστική κληρονομιά. Να αντιληφθούν ότι οι χάρτες επιλέγονται για χρήση ανάλογα με το είδος και τον σκοπό που εξυπηρετούν: ένας σύγχρονος τουριστικός ή οδικός χάρτης μπορεί να είναι εξαιρετικά χρήσιμος για την περιήγησή μας σε κάποια περιοχή, ενώ ένας παλιός χάρτης είναι δυνατό, παρότι παρωχημένος ως προς την ακρίβεια, να μας δίνει σημαντικές ιστορικές πληροφορίες.

Δίνεται: Απόσπασμα της Χάρτας με νησιά του Αιγαίου και απόσπασμα σύγχρονου χάρτη με το ίδιο περίπου γεωγραφικό παράθυρο και οκτώ τοπωνύμια που αναφέρονται και στους δύο χάρτες.

Παιχνίδι: Οι μαθητές καλούνται να εντοπίσουν και να ενώσουν με μία γραμμή κοινά στοιχεία πάνω στα δύο αποσπάσματα χάρτη. Αν κάνουν λάθος, ξανατραβούν τη γραμμή και η παλιά γραμμή που ξεκινά από το ίδιο σημείο εξαφανίζεται. Για να εμφανιστούν τα αποτελέσματα πρέπει να πατήσετε Finish.

Συζήτηση: Τι είδους χάρτη είναι η Χάρτα (ιστορικός / αρχαιογνωστικός) και τι ο σύγχρονος (τουριστικός / οδικός / πολιτικός); Ποιόν χάρτη θα χρησιμοποιήσω αν θέλω να οργανώσω τις φετινές διακοπές μου; Ποιον χάρτη θα χρησιμοποιήσω αν θέλω να μάθω πληροφορίες για την Ιστορία της περιοχής, ποια χωριά ή πόλεις υπήρχαν στα νησιά αυτά πριν 200 χρόνια ή τι αρχαία νομίσματα εξέδιδαν οι πόλεις αυτές; Συνεχίζει η Χάρτα να μας δίνει ενδιαφέρουσες πληροφορίες (π.χ. για την Ιστορία) παρόλο που είναι πολύ παλιός χάρτης;

Φύλλο εργασίας 7: Το Ρόδο των Ανέμων

Στους παλαιούς χάρτες συχνά σημειώνεται το Ρόδο των ανέμων ή Ανεμολόγιο, το οποίο μας δείχνει τον προσανατολισμό του χάρτη με βάση τα σημεία του ορίζοντα (Β, Ν, Α, Δ) και συχνά τις κατευθύνσεις και τα ονόματα των ανέμων. Στη Χάρτα υπάρχει ρόδο ανέμων δεκαέξι διευθύνσεων, με τις ονομασίες των ανέμων στα τουρκικά, τα αρχαία ελληνικά και τα ιταλικά. Στους σύγχρονους χάρτες συνήθως σημειώνεται μόνο η κατεύθυνση του Βορρά με ένα βέλος.

Σκοπός: Να ανακαλέσουν οι μαθητές από τα μαθήματα της Γεωγραφίας τις λειτουργίες των συμβόλων και του σημείου του Βορρά, καθώς και τη σημασία του προσανατολισμού.

Δίνεται: Εικόνα με το επεξεργασμένο ρόδο των ανέμων της Χάρτας (έχουν διατηρηθεί οκτώ διευθύνσεις προς ευκολία των μαθητών).

Παιχνίδι: Οι μαθητές καλούνται να παρατηρήσουν το ρόδο, να αναγνωρίσουν τις βασικές (Β, Ν, Α, Δ) και τις ενδιάμεσες κατευθύνσεις (ΒΑ, ΝΑ, ΝΔ, ΒΔ) και να εντοπίσουν το όνομα του ανέμου που αντιστοιχεί στις

ζητούμενες κατευθύνσεις.

Λύση: Β (αρχαία ελληνικά)=Απαρκτίας, Ν (τουρκικά)=Κιμπλέ, Α (ιταλικά)=Λεβάντε, Δ (αρχαία ελληνικά)=Ζέφυρος, ΒΑ (ιταλικά)=Γράικο, ΒΔ (τουρκικά)=Καρά γιαλή.

Φύλλο εργασίας 8: Αναγνώριση νομίσματος

Στη Χάρτα απεικονίζονται 162 αρχαία ελληνικά, ρωμαϊκά και βυζαντινά νομίσματα και στις δύο όψεις τους. Η επιλογή του Ρήγα να τα προσθέσει, σε τέτοιο αριθμό, στη Χάρτα, αποτελεί μία από τις πιο ενδιαφέρουσες επιλογές του, όσον αφορά τα πολλαπλά μηνύματα και τους συμβολισμούς: Υπενθυμίζουν την ευημερία που φέρνει η ελευθερία (δικαίωμα κοπής νομίσματος έχουν οι ελεύθερες πόλεις), διηγούνται ιστορίες για τους θεούς, τους ήρωες, τις πόλεις που απεικονίζουν, λειτουργούν ως φυλαχτά, επικοινωνούν και διαδίδουν ιδέες, προσελκύουν το ενδιαφέρον εξίσου των αρχαιογνωστών, των εμπόρων, των λογίων, των αγράμματων, των μαθητών της εποχής.

Σκοπός: Να αντιληφθούν οι μαθητές τους πολλαπλούς συμβολισμούς και λειτουργίες των νομισμάτων από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Να ανακαλέσουν γνώσεις από την ιστορία και τη μυθολογία, προκειμένου να παρατηρήσουν και να αναγνωρίσουν τις μορφές που απεικονίζονται στα νομίσματα.

Δίνεται: Εικοσιτρείς όψεις νομισμάτων με χαρακτηριστικές μορφές και παραστάσεις από τη Μυθολογία και την Ιστορία. Για κάθε νόμισμα υπάρχουν στο αναδιπλούμενο μενού τρεις πιθανοί τίτλοι.

Παιχνίδι: Οι μαθητές πρέπει να παρατηρήσουν τις παραστάσεις στα νομίσματα και να επιλέξουν από το αναδιπλούμενο μενού την αντίστοιχη περιγραφή.

Συζήτηση: Παρατηρήστε τα χαρακτηριστικά σε κάθε νόμισμα: πχ η Μέδουσα είναι τρομακτική, ενώ ο Ήλιος, που της μοιάζει έχει πιο ήρεμη μορφή. Ο Απόλλωνας κρατάει τη λύρα, ενώ ο Διόνυσος ένα τσαμπί σταφύλι. Μπορεί να χρειαστεί να διαβάσετε την επιγραφή: Θεσσαλονίκη, Τροία, Τιμάνδρα. Φροντίστε να επισημάνετε παραστάσεις που διατηρούμε και σήμερα στα νομίσματα του ευρώ: την Ευρώπη, την κουκουβάγια της Αθηνάς.

Λύση:

Φύλλο εργασίας 9: Εντοπισμός νομίσματος

Τα 162 νομίσματα της Χάρτας βρίσκονται διάσπαρτα σε όλα τα φύλλα, όπου υπήρχε κενός χώρος, συνήθως κοντά στην πόλη που τα είχε εκδώσει. Έτσι, καθώς περιδιαβαίνουμε πάνω στον χάρτη, μπορεί να πέσουμε πάνω σε ένα νόμισμα και να μας διηγηθεί την ιστορία του.

Σκοπός: Να εξοικειωθούν τα παιδιά με το περιβάλλον του παλαιού χάρτη. Να οξύνουν την παρατηρητικότητα τους. Να παρατηρήσουν τα νομίσματα.

Δίνεται: Απόσπασμα της Χάρτας με την ευύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης και έξι νομίσματα από το ίδιο απόσπασμα.

Παιχνίδι: Οι μαθητές πρέπει να παρατηρήσουν, να εντοπίσουν τη θέση κάθε νομίσματος πάνω στη Χάρτα και να ενώσουν τα μεμονωμένα νομίσματα με τη θέση τους με μία γραμμή. Αν κάνουν λάθος, ξανατραβούν τη

γραμμή και η παλιά γραμμή που ξεκινά από το ίδιο σημείο εξαφανίζεται. Για να εμφανιστούν τα αποτελέσματα πρέπει να πατήσετε Finish.

Φύλλο εργασίας 10: Όψεις νομίσματος

Τα 162 νομίσματα απεικονίζονται και στις δύο όψεις τους (εμπροσθότυπος και οπισθότυπος). Έτσι, οι πιθανές ιστορίες διπλασιάζονται! Ο Ρήγας λέει στον τίτλο ότι είχε δει τα νομίσματα αυτά το Αυτοκρατορικό Μουσείο της Βιέννης, πράγμα που πιθανόν να έγινε κατά την παραμονή του στη Βιέννη. Μελετώντας όμως τη Χάρτα και τις πηγές του, διαπιστώσαμε ότι αρκετά μάλλον τα είχε δει σε νομισματικές εκδόσεις της εποχής ή τα είχε σχεδιάσει μόνος του.

Σκοπός: Να εξοικειωθούν τα παιδιά με το περιβάλλον του παλαιού χάρτη. Να οξύνουν την παρατηρητικότητά τους. Να παρατηρήσουν τα νομίσματα.

Δίνεται: Απόσπασμα της Χάρτας με την περιοχή του ΒΑ και Α Αγαίου και είκοσι όψεις νομισμάτων από το ίδιο απόσπασμα.

Παχνίδι: Οι μαθητές καλούνται να παρατηρήσουν τη Χάρτα, να εντοπίσουν τα νομίσματα πάνω της και να συνδυάσουν με μία γραμμή τον εμπροσθότυπο και τον οπισθότυπο κάθε νομίσματος. Αν κάνουν λάθος, ξανατραβούν τη γραμμή και η παλιά γραμμή που ξεκινά από το ίδιο σημείο εξαφανίζεται. Για να εμφανιστούν τα αποτελέσματα πρέπει να πατήσετε Finish.

Φύλλο εργασίας 11: Το δικό σου νόμισμα

Κλικάροντας στο λινκ της κεντρικής σελίδας, θα κατέβει στον υπολογιστή σας ένα αρχείο pdf προς εκτύπωση. Σε αυτό, υπάρχουν δυο λόγια για τα νομίσματα για να τα κρατήσουν τα παιδιά, κι ένα νόμισμα με τις δύο όψεις του, κενό. Είναι η ώρα κάθε παιδί να σχεδιάσει ένα δικό του νόμισμα για τη Χάρτα!

Στον εμπροσθότυπο (αριστερός κύκλος), ως επώνυμος/η άρχοντας της πόλης (πραγματικής ή φανταστικής), οι μαθητές/ριες θα σχεδιάσουν ή θα γράψουν το όνομα ή την αυτοπροσωπογραφία τους ή ό,τι άλλο θέλουν, κάτι που να τους χαρακτηρίζει π.χ. ένα στίχο από τραγούδι. Στον οπισθότυπο, πρέπει να γράψουν ή να σχεδιάσουν μία εκόνα, μία σκέψη, μία ευχή, ένα στίχο, ένα τοπόσημο, ένα μνημείο (υπαρκτό ή φανταστικό), μία προσωπικότητα ή ό,τι άλλο νιώθουν ότι θέλουν να χαρακτηρίζει την πόλη τους στην εικόνα της προς τον Κόσμο.

Δεν υπάρχει σωστό και λάθος σε αυτή την άσκηση, αφού σκοπός μας είναι να εκφράσουν τα παιδιά τις σκέψεις, τις επιθυμίες και τις προσδοκίες τους, αλλά και να εμπεδώσουν όσα έμαθαν για την επικοινωνιακή λειτουργία των νομισμάτων. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε όποια τεχνική θέλετε: σκίτσο, κολάζ, ζωγραφική, λόγο. Αν συμφωνούν τα παιδιά, βγάλτε μια φωτογραφία των έργων τους (χωρίς να φαίνονται τα ίδια ή με καλυμμένα πρόσωπα) και στείλτε τα στο pazarli@maplibrary.gr ή/και το ebehtsi@culture.gr.

